

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 291/2022
13.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Славиша Вукосављевић адвокат из ..., против туженог „Железнице Србије“ а.д. Београд и Акционарског друштва за железнички превоз путника „Србија Воз“ Београд, ради накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2054/19 од 14.11.2019. године, на седници одржаној 13.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2054/19 од 14.11.2019. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2054/19 од 14.11.2019. године у ставу првом изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П1 1551/16 од 20.04.2018. године у ставу другом и одлука о трошковима поступка из става трећег изреке, у односу на туженог „Железнице Србије“ а.д. Београд и предмет у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 1551/16 од 20.04.2018. године, ставом првим изреке, солидарно су обавезани тужени „Железнице Србије“ и „Србија Воз“ да тужиоцу за период од марта 2005. до јуна 2014. године солидарно исплате појединачно наведене новчане износе на име мање исплаћених месечних зарада по основу сменског рада, са законском затезном каматом од дана доспелости сваког износа до исплате и да у корист тужиоца надлежним фондовима уплате доприносе за обавезно социјално осигурање. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезу тужени да за период од јануара 2006. до јула 2017. године солидарно исплате тужиоцу износе од 319.799,01 динара на име накнаде трошкова исхране у току рада и 133.249,59 динара, на име накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора, све у појединачно опредељеним новчаним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате. Ставом трећим изреке, обавезани су тужени да тужиоцу солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 146.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности

пресуде до исплате, док је одбијен захтев за исплату законске затезне камате на досуђене трошкове поступка за период од 20.04.2018. године до извршности.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2054/19 од 14.11.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца и потврђена означена првостепена пресуда у ставу другом и делу става трећег изреке, у односу на туженог „Железнице Србије“. Ставом другим изреке укинута је првостепена пресуда у делу става првог и трећег изреке у односу на туженог „Србија Воз“ и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновни поступак.

У даљем току поступка, Први основни суд у Београду донео је решење П1 3813/19 од 04.02.2020. године којим није дозвољено проширење тужбе у односу на Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србија Воз“ учињено поднеском од 27.03.2017. године. Наведено првостепено решење потврђено је решењем Вишег суда у Београду Гж1 168/20 од 03.07.2020. године. Врховни касациони суд решењем Рев2 2696/2020 од 09.12.2020. године није прихватио одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против решења Вишег суда у Београду Гж 168/20 до 03.07. 2020. године и одбацио је ревизију тужиоца као недозвољену, након чега Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србија Воз“ нема својство туженог у овој парници.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену – става првог изреке, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, у овом спору постоји потреба да се о посебној ревизији тужиоца одлучује ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23).

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је поднео тужбу 02.07.2008. године против свог тадашњег послодавца туженог „Железнице Србије“ код кога је био у радном односу до 31.08.2015. године, да би потом је радни однос наставио код Акционарског друштва за железнички превоз путника „Србија Воз“ на основу анекса уговора о раду од 01.09.2015. године. У утуженом периоду на снази је био Колективни уговор туженог „Железнице Србије“ од 30.11.2002. године, са анексом од 26.07.2006. године, а затим и Колективни уговор од 24.03.2015. године, чије се одредбе о обрачуну и исплати зараде, накнаде зараде и осталих примања запослених примењују од 01.02.2015. године. Поменути уговорима, у вредност једног радног часа за обрачун и исплату зараде укључена је месечна вредност накнаде за исхрану у току рада и вредност 1/12 накнаде регреса за коришћење годишњег одмора, али на такав начин да је сведена на вредност једног радног часа (члан 57. став 2), а основна зарада се утврђује као вредност радног часа коефицијента посла и просечног месечног фонда часова рада од 174 часа (члан 55). Ни колективним уговорима, а ни другим актима тужених није предвиђено да се накнада за исхрану у току рада и регрес за годишњи одмор посебно исказује у номиналном износу. Обрачунске листе не садрже податке из којих би се могло закључити да је у вредности једног радног часа садржан и износ трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су одбили тужбени захтев оценивши да је у утуженом периоду послодавац обрачунао и исплаћивао тужиоцу накнаду трошкова за исхрану и регрес кроз вредност радног часа за обрачун зараде и да пропуст послодавца да у обрачуну зараде исказе и податке по овим основима не води закључку да тужиоцу ове накнаде нису исплаћене.

Ревизијом тужиоца, по схватању Врховног суда, основано се указује на погрешну примену материјалног права због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Законом о раду предвиђено је право запосленог на накнаду трошкова у вези са радом. Законом о изменама и допунама Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“, број 61/05), који се примењује од 01.01.2006. године, предвиђено је и право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора (члан 118. тачке 5. и 6), које морају бити исказане у обрачунским листама запослених. Послодавцу је остављена могућност да својим актима о расподели зараде уговори мањи или већи износ регреса и топлог obroка од оног који је предвиђен општим колективним уговором и Законом о раду, али само уколико је донета одлука којом је предвиђена висина регреса и топлог obroка.

Анексом колективног уговора туженог („Службени гласник РС“, број 4/06), одредбом члана 2, измењен је члан 57. Колективног уговора од 2002. године, тако што је предвиђено да запослени има право на зараду која се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, примање за исхрану у току рада и примање за регрес за коришћење годишњег одмора. Чланом 5. став 1. анекса измењена је одредба члана 61. Колективног уговора, тако што је одређена вредност радног часа за обрачун и исплату зараде за период јануар - јун и јул - септембар 2006. године, а ставом 6. истог члана прописано је да је у вредност једног радног часа укључена и вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 накнаде регреса за годишњи одмор, сведена на један радни час.

Колективним уговором за „Железнице Србије“ а.д. („Службени гласник Железница Србије“, бр. 4 од 24.03.2015. године прописано је да је у вредност радног часа за обрачун и исплату зараде укључена месечна вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 регреса за коришћење годишњег одмора (члан 57. став 2).

Из оваквог одређења вредности радног часа не може се утврдити који износ представља накнаду за трошкове исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, јер исти нису исказани у номиналним износима. Тужени током поступка није доставио суду одлуку о висини ових накнада, из чега произлази закључак да такву одлуку није ни донео. Наведено међутим не искључује право тужиоца на исплату ових накнада. Висина накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора мора бити одређена у истом номиналном износу за све запослене, без обзира на радно место, коефицијент за обрачун и исплату зараде и на њихову стручну спрему. Према томе, не може се прихватити да су тужиоцу ове накнаде исплаћене кроз висину цене рада, а без одређивања висине у номиналном износу, јер у том случају висина накнаде за исхрану и регрес не би била иста за све запослене, већ би директно зависила од висине коефицијента за конкретно радно место, односно била би у директној несразмери са коефицијентом радног места, што није правилно.

Имајући ово у виду, Врховни суд је оценио да су нижестепени судови погрешно применили материјално право када су закључили да тужиоцу не припада право на накнаду за топли оброк и регрес у утуженом периоду.

Међутим, у конкретном случају нема услова да се преиначе нижестепене пресуде, јер првостепени суд, не прихвативши налаз и мишљење судског вештака у погледу обрачуна потраживања на име топлог obroка и регреса, тај обрачун није навео у образложењу своје пресуде, те су остали неутврђени износи тражених накнада.

Како је због погрешне примене материјалног права, чињенично стање у погледу висине тражених накнада остало непотпуно утврђено, Врховни суд је одлучио као у другом ставу изреке, применом члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном суђењу, имајући у виду да колективни уговори туженог (како онај од 2002. са анексом од 2006, тако и онај од 2015. године) не садрже регулативу којом би била утврђени конкретни новчани износи тражених накнада, првостепени суд ће у даљем току поступка оценити налаз и мишљење вештака на основу члана 8. ЗПП и навести које је чињенице на основу њега утврдио, а по потреби извести и допунско вештачење како би се за утврђивање износа тражених накнада применили критеријумиме из последњег колективног уговора који је садржао механизам за конкретизацију ових права.

Приликом одлучивања о тужбеном захтеву, првостепени суд ће имати у виду и то да је тужилац био у радном односу код туженог „Железнице Србије“ до 31.08.2015. године, а након тога код другог послодавца (Акционарског друштва за железнички превоз путника „Србија Воз“ у односу на кога није дозвољено проширење тужбе у овој правној ствари, те он није тужени у овом поступку), па ће с обзиром на ту околност оценити да ли је тужени пасивно легитимисан за накнаду тражених трошкова за цео период.

Због укидања одлуке о главној ствари, укинута је и одлука о трошковима поступка и остављено да се о томе одлучи приликом поновног пресуђења, на основу члана 165. став 3. ЗПП.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић